

BİR KONU, BİR KARAR, BİR İŞLEM:

Demokratik Hukuk Devleti olan Türkiye'de hukuki açıdan en hassas konulardan birisi İDARİ İŞLEMLERİN YASALARA UYGUNLUĞUNUN YARGISAL DENETİMİDİR.

Yapı itibarı ile, güçlü olan İdarenin eylem ve işlemlerine karşı fertlerin hak ve menfaatleri Anayasa ve Yasalarla güvence altına alınmıştır. 2575 sayılı Danıştay Yasası, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri hakkındaki yasa ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası bu alandaki kuralları belirleyen yasal düzenlemelerdir.

İdarenin işlemleri yasalara uygun olmalıdır. İdareye takdir yetkisi tanınan hallerde dahi, yasaların ruhu-na, yasa koyucunun amacına aykırı şekilde yapılan idari işlemler bağımsız Türk Mahkemelerince iptal edil-mektedir.

İdareye takdir yetkisi genellikle seçimlik konularda veya azami-asgari sınırlamalarda tanınmaktadır. An-cak İdare bu durumda bile işleminin gerekçesini belirtmelidir. İşlem sebep ve konu yönünden mutlaka ya-salara uygun olmalıdır. Aksi halde iptal veya tam yargı davası açılarak işlemin iptali ve uğranılan zararların ödettirilmesi için yargı yoluna başvurmak her zaman için mümkündür.

ANKARA İKİNCİ VERGİ MAHKEMESİNİN 12.1.1984 tarihli ve 1983/420-E. 1984/35 K. sayılı kararı konuya uygunluğu ve meslektaşlarımızı ilgilendirmesi açısından ilgi çekici bir örnektir.

"TÜRK MİLLETİ ADINA,

Hüküm veren Ankara 2. Vergi Mahkemesi Hakimliğince incelenen dava hakkında GEREĞİ DÜŞÜNÜL-DÜ:

Dava Konusu;2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 1-11. maddelerine istinaden bu verginin yüküm-lüsüne 1982 yılı için Belediye Meclisinin 30.12.1981 gün ve 284 sayı ile karara bağlandığı tarifeye dayalı tarhiyatın yasal olmadığı ve bu nedenle terkinini isteminden ibarettir.

Davacı; 2464 sayılı yasanın 4. maddesi (1) sayılı tarifesinde meslek erbabı mükellefden alınacak mes-lek vergisinin enaz 4.800.- TL ve ençok 14.400. TL olabileceği, aynı yasanın 96. maddesinin (B) bendinde ise meslek vergisinin " " bu kanunda belirtilen en alt ve en üst sınırları aşmamak kaydı ile mahallin çeşitli semtleri arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar gözönünde tutularak " " Belediye meclislerince tesbit olunacağını amir hükme bağlandığını, yine aynı yasanın geçici 3. maddesi; Belediye Gelirleri Kanununun yürürlüğe girdiği ilk yıl olan 1981 yılı için vergi ve harç tarifelerinde yazılı enaz miktarların alınmasını em-rettiğini; buna rağmen 1982 yılı için en çok miktar üzerinden ve 96/B maddesi de nazara alınmadan Be-le-diye Meclisince yapılan tarifeye dayalı tarhiyatın yasal olmadığından bahisle terkinini talep etmiştir.

Gerçekten Ankara Belediye Meclisi encümeninin 248 sayılı tarife kararının incelenmesinde idareye ve-rilen tarife düzenleme yetkisinin, kanunda yazılı olduğu biçimde mahallin çeşitli semtleri arasındaki sos-yal ve ekonomik farklılıklar gözönünde tutulmadan kullanılarak birinci grup belediyelere ait serbest mes-lek erbabı için belirtilen enaz ve ençok vergi miktarından ençok olan 14.400. TL. meslek vergisinin sap-tandığı anlaşılmıştır.

Bu husus ilk defa yasa koyucunun amacına ters düşmektedir. Zira enaz ve ençok miktarı belirlenen tarifelere göre 1981 yılı baz alınarak (ki yasa koyucunun emriyle 1 yıl en az miktar uygulanmıştır.) diğer yıllar makul ölçüler içinde tedricen en çok miktara kadar ulaşan bir tarife yapma yetkisi Belediye Meclislerine verilmiştir. Belediye Meclisi uygulamanın ikinci yılında tarifedeki en çok miktarı kabul etmekle yasa koyucunun verdiği yetkiyi amacına aykırı olarak kullanmıştır. Ayrıca ikinci husus, yine 2464 sayılı yasanın 96/B maddesindeki "mahallin çeşitli semtleri arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıkları"nda göz önünde bulundurulmadan tarife yapılmış olup bu da, kanunun aynı hükmüne aykırı bir husustur.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 7. maddesinin 4. fıkrasında yazılı olan "düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması bu düzenleyici işleme dayanan uygulamaların yargı denetimini yapılırken dava dışında tutulmuş olan düzenleyici işlemin kanuna aykırılığının saptanması halinde, hukuki varlığını sürdüren bu işleme rağmen doğrudan doğruya kanunun uygulanıp uygulanmayacağı hususunda ortaya çıkan duraksamaları ortadan kaldırmış, bu durumda mahkemeye İdari işlemin iptal edilebilme olanağı tanımıştır.

Yukarıda belirtilen hususlar göz önüne alındığında; Belediye Meclisince 1982 yılı için 30.12.1981 gün ve 248 sayı ile tesbit edilen Meslek Vergisi tarifesine dayalı tarhiyat yasal dayanaktan yoksun olup en az verginin tahsili veya zaman aşımı süresiyle yasa koyucunun amacı ve 96/B maddesinde belirtilen husus da nazara alınmak suretiyle Belediye Meclisince yeniden tesbit edilecek tarifeye dayalı tarhiyat yolu açık olmak üzere, dava konusu iş bu tarhiyatın terkinde gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davanın kabulüne, 450.- sı yargılama (PTT) giderinin davalıdan alınarak davacıya verilmesine, ayrıca davalıdan 500.- sı asgari nispi karar harcının tahsiline, bunun için Maliyeye müzekkere yazılmasına 12.1.1984 tarihinde karar verildi."

Yukarıdaki kararda İdarenin işleminin Yargı organınca ele alınışı ve incelenerek karara bağlanmasındaki titizliğe dikkatinizi çekmek isterim. Yargı Organları istek halinde idari tasarrufların tenetimini mükemmel şekilde yerine getirmektedir.

Örnek kararda ortadan kaldırılan idari düzenlemenin meslektaşlarımızı ne ölçüde ilgilendirdiğini dikkate alan çalışkan yönetim kurulumuzun uyarı niteliğindeki işleminden de övgü ile bahsetmek gerekir. Kararın dayanak olarak gösterildiği Eskişehir Baro Başkanlığınının 13.4.1984 tarih ve 1984/44 sayılı yazılıyla şöyle denilmektedir.

"Belediye Başkanlığına,

Malumları olduğu veçhile 2464 sayılı kanun hükümlerine istinaden tahakkuk ve tahsil olunan meslek vergilerininin alınan kanunun 96.cı maddesinin B bendinde yer alan amir hükmün göz önünde bulundurularak 4. maddede yer alan (Bir) sayılı tarifedeki asgari ve azami hadler çerçevesinde Belediye Meclislerince karara bağlanan tarifeye dayalı olarak tarh olunacaktır.

Hal böyle iken, Belediye Meclislerince meslek vergilerine ilişkin tarifeler tesbit edilirken, kanunun 96.cı maddesinin (B) bendi hükmü hilafına mahallin çeşitli semtleri arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar göz önünde bulundurulmadan ve kanunun 4. maddesinde yer alan (1) sayılı tarifedeki 14.400.- azami hadin aşıldığı ve ilgililerce buna göre tarh ve tahakkuk işlemlerinin yapıldığı gözlenmektedir.

Uygulanan bu yöntemin 2464 sayılı kanun hükümlerinin açıkça ihlali mahiyetinde olduğu tesbit eden Ankara 2. nolu Vergi Mahkemesinin 12.1.1984 gün ve Esas, 1983/420, Karar, 1984/35 kararının bir örneği ilişikte sunulmuştur.

Şehrimizde benzeri yanlış uygulamanın da 2464 sayılı kanun hükümlerine dayanılarak meslektaşlarımızın zarar görmemelerinin önlenmesi ve topyekün olarak yargı yoluna baş vurulmuş olmanın sonucunda Belediyenize külfet tahmil edecek tasarruflardan kaçınılmasına müzaharetinizle özen gösterileceği inancıyla saygılarımızı sunarız.

Yönetim Kurulumuzun ve özellikle sayın başkanımızın tüm çaba ve girişimlerinin olumlu sonuçlanacağından hiç kuşkumuz yoktur. Başarılı çalışmalarının sürekli olmasını dilerim.

13.4.1984
BARO BAŞKANI
Av. AKIN ÇAMOĞLU
AVUKAT
Fikret Yılmaz ÇAVDAR